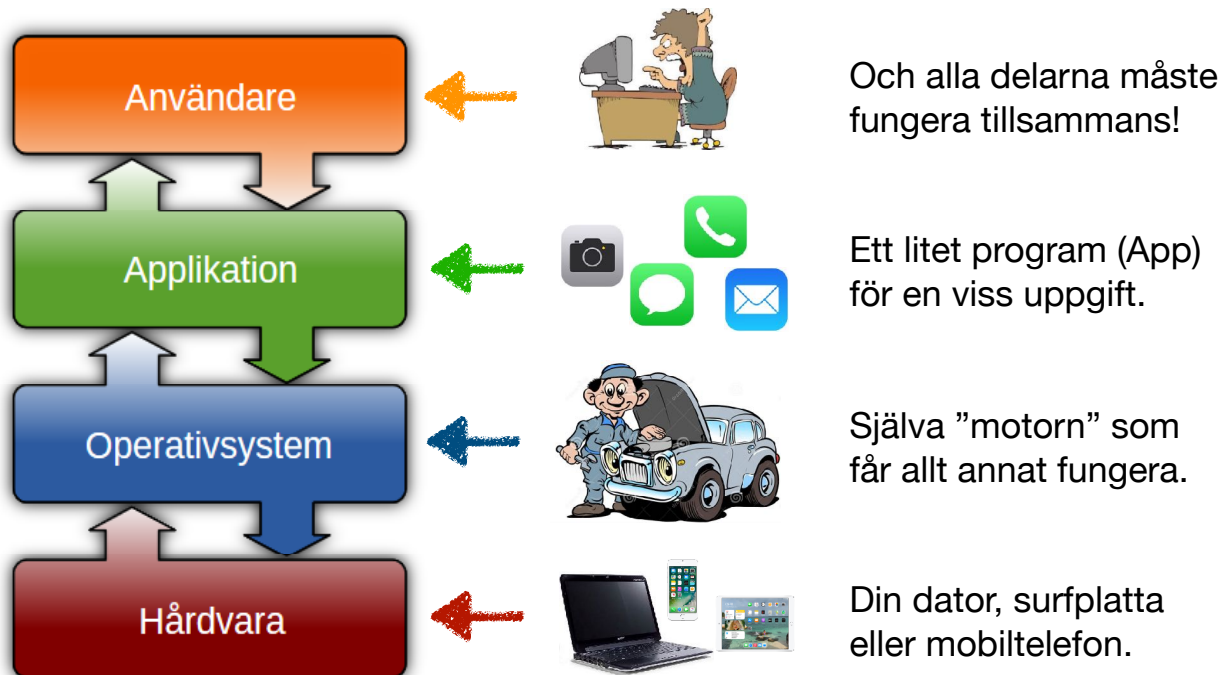

Appar och operativsystem

De vanligaste operativsystemen

	Mobil	Surfplatta	Dator
Apple	iOS	iPadOS	macOS
Google	Android	Android	Chrome OS
Microsoft	(Windows)	Windows	Windows

Versioner och uppdateringar

Planerade större **versionsuppdateringar** brukar släppas en gång per år. Har förbättringar och ny funktionalitet. Ges ett *versionsnummer* (t ex **17**).

Vid behov släpps däremellan **säkerhets-** och **felrättningsuppdateringar**. Ofta av akut karaktär, bör läsas in direkt. Ges ett *löpnummer* (t ex **17.1**).

OBS: Uppdateringar av operativsystem fungerar inte på äldre enheter. Appar kan ställa krav på viss lägsta version av operativsystemet.

Kort om appar

Utgör grunden för de flesta saker du kan göra på din enhet.

Ordet en kortform för *applikationsprogram*.

Ett mindre program för en viss klart *avgränsad* uppgift.

Exempelvis att skicka sms, hantera e-post, ta kort, surfa etc.

Ett antal "basappar" finns redan *installerade* vid köpet.

Fler appar kan du hämta gratis eller köpa på t ex **App Store** (iPhone/iPad) eller **Google Play Butik** (Android-mobiler).

Notera: Istället för appar använder många företag "dynamiska" webbsidor, som känner av om du använder en mobil, surfplatta eller dator och automatiskt anpassar visningen till skärmstorleken.

Några olika typer av appar

En app kan vara fristående eller kräva nätuppkoppling:

- * **Fungera fristående** utan kontakt med nätet, t ex kamera, kalkylator, spel.
- * **Kräva nätuppkoppling** med främsta syfte att presentera information som lagras hos företag, banker etc, t ex webbläsare, e-postläsare, bankapp.
- * **Vara en blandning** där viss information kan sparas ner för framtida bruk.

En app kan vara gratis eller kosta pengar:

- * **Gratis** att hämta, ofta enklare och med mer eller mindre störande reklam.
- * **Kräva betalning**, antingen som engångsbelopp vid köpet eller som ett löpande abonnemang, ofta appar av bättre kvalitet och/eller utan reklam.
- * **Vara en blandning**, ofta med lite enklare funktioner som är gratis, men med möjlighet att betala för mera - brukar anges som **"Köp inuti app"**.

Integritet på nätet

Personlig integritet är en aspekt av människans värdighet som avser rätten för varje människa att få ha sin egenart och inre sfär respekterad samt att inte utsättas för störande ingrepp.

Digital integritet är rätten till skydd för personuppgifter och privatliv på internet och i andra digitala sammanhang. *(Wikipedia)*

Läs t ex dessa artiklar på Internetstiftelsens webbplats:

Det här är integritet (internetkunskap.se)

- * Hela samhället bygger på integritet
- * Vad händer när integriteten flyttar ut på nätet?
- * "Men jag har ju inget att dölja..."

Därför vill apparna åt din data (internetkunskap.se)

- * Därför är datan så eftertraktad
- * Anne-Marie Eklund Löwinders fem tips
- * Karl Emil Nikkas tre tips

Skilj på integritet och säkerhet!

Säkerhet på nätet

Handlar om bovar som utför kriminella aktiviteter.

Syftet är kortfattat att stjäla dina pengar.

Exempelvis lura dig att använda ditt Bank ID, så att de dig ovetandes kan föra över pengar till sina konton eller att få dig att avslöja dina lösenord eller andra känsliga uppgifter, som kan säljas vidare till andra bovar.

Integritet på nätet

Handlar om företag som utför lagliga aktiviteter.

Syftet är kortfattat att stjäla din själ (i varje fall delar av).

Exempelvis efter att du godkänt villkoren i ett mångordigt avtal kartlägga vad du gör i en app eller på en webbplats, så att du kan få personligt anpassade reklambudskap eller sökresultat i en sökmotor. Kan även säljas till tredje part.

Integritet: Data om dig som kan sparas

Personligt: Namn, adress, e-post, telefonnr, ras, sexuell läggning, religion, politisk åsikt, hälsodata, motionerande, användar-ID, enhets-ID, kontaktlista, adressbok.

Ekonomi: Betalningsinformation, dina köp eller köptendenser.

Användarinnehåll: E-post, sms, bilder, video, ljudfiler.

Plats: Exakt eller ungefärlig plats som du befinner dig på.

Användningsdata: Vad du gör (klickar på) i appen, andra webbplatser som du besöker (dvs "utanför" appen/webbplatsen).

Integritet: Vad data kan användas till

Annonsering: Marknadsföring av apputvecklaren eller av tredje part (dvs andra företag).

Analys: Utvärdera ditt beteende i appen, kartlägga dina kontakter med andra personer.

Produktpersonalisering: Anpassa vad du ser i appen och den reklam som visas.

Appfunktion: Förbättra appens funktion, prestanda, batteriförbrukning.

Notera: Grundläggande om data kopplas till dig personligen eller ej!

Kolla innan du laddar ner en app

Är det rätt app? Om du har fått tips på en app, kolla *namn* och *ikon* noga!

Kostar appen? Den kan kosta eller vara helt gratis. Var uppmärksam på snåriga betalvarianter, t ex dyra och bindande månadsabonnemang.

Är appen gratis? Fundera på varför. Det kan vara pga av att du redan har en *kundrelation* till ett företag (t ex din bank) eller redan betalar något *abonnemang* (t ex SVT, UNT), vilket ju är helt ok. Men är den *100% reklamfinansierad* bör du tänka efter innan du laddar ner den, se integritet nedan!

Läs beskrivningen! Läs noga, är det verkligen det som du är ute efter?

Kolla betyg och recensioner! Har den låga poäng och/eller många missnöjda användare? Vilka orsaker tar de i så fall upp i sina recensioner?

Kolla integriteten! Hur mycket information snokar appen upp om dig?

Kolla information om apputvecklaren! Verkar den vara seriös? Har den t ex gjort andra appar, som har fått bra betyg och recensioner?